

JOKE
VERWEERD
De
wintertuin

ROMAN

Joke Verweerd

De wintertuin

Negende druk

Uitgeverij Mozaïek - Utrecht

1

Het weerbericht werkte het voorgevoel in de hand. Stilte voor de storm. De stilte bestond uit een paar uitzonderlijk mooie herfstdagen. Te mooi voor eind oktober: het afgevallen blad lag te broeien in de zon.

Zo strak blauw was de lucht de hele zomer niet geweest. De warmte legde een slaperige loomheid op de mensen. Maar bij Ika was er onrust, het voorgevoel. De geur van de grote bos chrysanthen was haar haast te sterk.

Er cirkelden meeuwen hoog in de lucht. Ook dat duidde op storm.

De storm kwam na de brief.

De brief wachtte in de bus. Ika stond er mee in haar hand in de hal van de flat. Ze groette automatisch de benedenbuurman maar ging niet in op zijn scherts, hoewel hij dat van haar verwachtte. Verbaasd keek hij naar haar tot de liftdeuren dicht waren.

Ika nam de trap. Dat gaf nog even uitstel. Intussen draaide ze de brief om en om. Het leed geen twijfel: het was het handschrift van haar zus. Na al die jaren nog hetzelfde, kinderlijk aandoende, schoonschrift. ‘Aan mejuffrouw I. Boerema’, met een krul in de I en in de B.

Wie schreef er in vredesnaam nog ‘mejuffrouw’? Het ergerde

Ika. Dat was een beter gevoel dan schrik.

Ze was boven. Op de bank in het oranje licht, dat door het zonnescherm de kamer binnenviel, maakte ze de brief open en las.

Al bij de aanhef schoot er een brok in haar keel: 'Lieve Ika'. Vijftien jaar elkaar niet gesproken, niet gezien en dan toch 'Lieve Ika'. Het beeld van haar zus zoals Ika haar zich herinnerde, doemde op tussen de regels. Nelly, een klein, rond poezengezicht met iets scheefstaande ogen en springerig, blond haar. Vijftien jaar! Langzaam drong de inhoud van de brief tot haar door. Moeder was ziek, ongeneeslijk.

'Je moet maar gauw komen, Ika, als je dat wilt. Het zal niet lang meer duren volgens dokter Spaan. Ze staat al op de wachtlijst voor het verpleegtehuis, want ik kan ook niet altijd bij haar zijn. Ik heb toch de jongens om voor te zorgen. Dirk Willem is nog maar zes en voor moeder is het te druk om bij haar in te trekken.' Wat lag er allemaal achter die woorden? Hoelang was moeder al ziek? Hoeveel had Nelly al gedragen? Nelly, die altijd ontzien werd!

Ika keek naar de envelop op haar schoot. Op de voorkant Boerema en op de achterkant Peters-de Haan. Dat vertelde al veel en toch had ze nooit eerder in al die vijftien jaren zich zo verbonden gevoeld met Nelly. Bloedverwantschap, al verklaarden de namen op de brief haar voor gek. Het zonlicht trok strepen tot aan haar ogen en de kamer beefde in een mist van tranen.

*

Nelly, vijf jaar jonger dan zichzelf en het zonnetje in huis.

'Zal je goed op haar passen, Ika? Bij het oversteken haar hand vasthouden en haar in de klas bij juffrouw Toms brengen, hoor je? Jij bent de oudste!'

Moeders gezicht stond bezorgd, zoals vaker als het om Nelly ging. Nelly, zich van geen zorg bewust, streek haar nieuwe jurk langs haar benen. Mooi was die jurk, vond Ika, het leek wel een zondagse. Blauw ribfluweel met witte sterretjes en pofmouw-tjes. Nelly was net een prinsesje! Ika was trots op haar en ook jaloers. Haar verwassen witte bloesje wipte van achter al weer uit haar te korte rok. En voor haar piekharen kwam ze altijd speldjes te kort. Nee, dan Nelly's haar. Dat krulde alle pieken tot kurkentrekkers die dansten bij elk sprongetje.

Heftig knikkend beloofde Ika alles wat moeder vroeg. Ze voelde zich groot omdat Nelly pas voor het eerst naar school ging en zij al in de zesde zat.

'Kom maar, ik breng je wel bij juffrouw Toms, helemaal tot in de klas. Dan kunnen de jongens van de zesde je niet plagen.'

'Waarom zouden ze mij plagen?' vroeg Nelly's stemmetje naast haar.

'Dat weet je niet. Je weet nooit waarom, ze doen het gewoon. Omdat ze daar zin in hebben, omdat ze je stom vinden.'

Het gezichtje van Nelly betrok; haar ogen stonden dan nog schuiner. Ika haastte zich te zeggen: 'Maar jou niet, hoor, wees maar niet bang. Ik ben er toch!'

Ze klemde haar lippen vastberaden op elkaar. Als ze wat wilden, die jongens, dan zou zij voor Nelly opkomen. Desnoods zou zij de klappen wel opvangen, als Nelly maar niets overkwam. Want als vader horen zou dat Nelly geplaagd werd...

'Kun je hard rennen? Ren eens een stukje op je allerhardst', zei ze plotseling tegen Nelly.

'Zo moet je dus rennen als ik die jongens tegenhoud', zei Ika even later tevreden.

'Welke jongens?' vroeg Nelly.

Ika zei niets en klemde Nelly's hand stevig in de hare. Ze moesten eens durven, die jongens!

Sterk voelde Ika zich en belangrijk, nu Nelly naast haar liep. Het gaf haar een nieuwe waardigheid. En Nelly was zo mooi met haar krullen en haar nieuwe jurk.

Maar toen de stortvloed van jouwen en schelden, duwen en schoppen losbarstte, hoefde Nelly niet te rennen op haar allerhardst. De jongens lieten haar ongemoeid. Alles kwam neer op Ika's smalle rug totdat ze duizelig, en ziek, moest overgeven in die hoek van het plein waar de meester met pleinwacht nooit kwam.

*

'Lieve Ika', schreef Nelly, en dat deed haar toch goed.

Het was ineens bijna donker in de kamer, het zonnescherm moest omhoog. Ze stond op en zette water op voor thee, droogde met de theedoek het al droge bordje van het ontbijt en haar natte ogen. Toen de ketel floot, stond ze nog tegen het aanrecht geleund.

Moeder was ziek en Nelly vond dat zij dat weten moest.

Ze moest de ramen gaan sluiten. De wind floot door de kieren en de balkondeur vloog met een klap dicht. De ruit trilde ervan.

Ze zou een brief terug kunnen schrijven aan Nelly. Misschien ook één aan moeder. Maar toen ze het blanke schrijfblok voor zich had, kwamen er geen woorden in haar op. Er was geen begin – vijftien jaar is lang.

Ze keek de kleine kamer rond. Moeder was hier nooit geweest, Nelly ook niet. Het enige wat ze van haar wisten, was haar adres. Nog een geluk dat ze intussen niet was verhuisd.

De wolken werden donkerder en de eerste druppels vielen. Weer las ze de brief. Het was net als de andere keren dat er post van thuis was gekomen – de rouwkaart van vader en de trouwkaart van Nelly –, alsof er een verstikkende deken over haar viel.

Alsof ze naar de diepte getrokken werd.

Nelly schreef over 'de jongens'. 'Dirk Willem is pas zes.'

Ze had het tot nu toe niet geweten. Nelly als moeder en Willem de vader. Ika kon er zich geen voorstelling van maken. Willem Peters, de bleke jongen, die op zijn zestiende verjaardag de duurste brommer had gekregen die zijn ouders vinden konden. 'Opschepper', had ze vroeger vaak gedacht, 'ze willen altijd meer dan een ander.' Nelly's man en de vader van haar neven.

Ze was tante! Even trok er een glimlach langs haar mond. Tante Ika. 'Lieve Ika'.

Wat moest ze? Geen eten, dat was duidelijk. Haar maag draaide om. Thee, nog meer thee; dat was tenminste warm en vertrouwd. Een pijnstillertje ook; de druk boven haar ogen voorspelde niet veel goeds.

Terwijl ze de tablet uit het stripje drukte, zuchtte ze diep en herinnerde zich de angst waarmee ze wakker was geworden vannacht. Bezweet en met bonzend hart was ze rechtop geschoten. De droom die ze niet kon pakken. Enkel de dreiging van iets vreselijks, dat haar bij de keel greep. Ze had niet meer durven slapen en uren liggen turen of er al licht aan de lucht kwam. Het voorgevoel bedroog haar nooit.

Twee tabletten maar en luisteren naar het zingen van de ketel en het loeien van de nog steeds aanwakkerende wind.

Storm. Moeder was ongeneeslijk ziek. 'Lieve Ika'.

Midden in de nacht zat Ika ineens rechtop in bed. Wakker geschrokken met een vraag in haar bonzende hoofd. 'Heeft moeder naar mij gevraagd? Heeft ze gevraagd of ik wil komen? Wil zij mij zien? Of is het een initiatief van Nelly?'

Omdat er op die vraag geen antwoord was, riep de ene vraag de volgende op. Maakte het haar iets uit of moeder naar haar had gevraagd? Maakte het verschil als het Nelly's initiatief zou

zijn? De donkere kamer kreeg langzaam de contouren van de woonkamer van haar ouderlijk huis.

*

Ika keek rond met de stofdoek nog in haar hand. Dertien was ze en met moeders schort voor was het net alsof ze al borsten kreeg. Had ze niet zes weken lang voor alles gezorgd? Al de tijd dat moeder in het ziekenhuis had gelegen, was Ika moeder in huis geweest. Ze had gewassen en gekookt, gestreken en zelfs elke week de buitenboel gedaan. Vader wilde het zo, het mocht niet verslonzen terwijl moeder ziek was. En nu moeder thuis kwam, moest alles extra netjes zijn. Ze had zelfs de verdorde bloemen uit de geraniums in de vensterbank geplukt. Moeder deed dat immers ook altijd. En de appeltaart in de oven rook zo lekker. Alles was klaar, moeder mocht komen.

Het duurde lang. Ika bleef maar heen en weer lopen. Was het laken op moeders bed gladgestreken? En lag er een zakdoek onder het kussen bij de schone pon?

Ze zette vast water op voor de koffie en poetste de langzaam warm wordende ketel op met een scheutje spiritus op de stofdoek. Moeder hield van glimmende dingen. 'Als de ketel en de kraan glimmen, is de keuken proper', zei ze altijd. Bovendien rook spiritus zo lekker.

Ze keek naar haar gezicht dat bol en rond vertekend in de ketel te zien was. Wat een grote mond had ze zo.

Met een schreeuw gooide ze de stofdoek weg. Hij brandde! De spiritus natuurlijk!

Op dat moment hoorde ze een auto het grindpad oprijden. Vader! Met moeder!

In één greep had ze de brandende stofdoek weer opgepakt en drukte hem in een radeloos gebaar tegen haar borst. De brand-

lucht schoot scherp in haar neus. Dan, ijskoud en helder ineens, deed ze de kraan open en gooide de doek in de gootsteen. 'n Sissend zwart hoopje; het stonk verschrikkelijk.

Voetstappen bij de deur, vader...

*

Ika draaide zich om. Niet aan vader denken. Slapen moest ze; morgen wachtte er weer een drukke dag. En als die hoofdpijn niet over ging, was ze geen klap waard.

Ze legde haar hand op haar ogen. Hij voelde warm en zwaar aan. Ze telde van één tot honderd. Ze dacht aan de zee, aan golven van rust en regelmaat.

*

'Waar is Nelly?' vroeg moeder. Wat had ze een bleek gezicht en wat stonden haar ogen raar. Haar haar lag zomaar los op het kussen. Dun, donker haar met grijze strepen, maar wel heel lang. 'Bij Carien', haastte ze zich te zeggen. 'Ik zou haar net gaan halen; eerst moest alles klaar zijn.'

'Noem je dat klaar? De boel zowat in de hens als je moeder thuiskomt! Waar zit je verstand?' Dat was vader.

En moeders stem daartegenin: 'Laat nou maar, Dirk. Ze heeft haar straf al wel gehad. Ik wil nou Nelly.'

Ika vloog naar buiten om Nelly te zoeken. Pas toen Nelly op haar knieën voor moeders ledikant neerbonkte, durfde ze naar haar handen te kijken. Blaren vanzelf. Dat zou zeer doen als ze de vaat moest wassen.

*

Had moeder naar haar gevraagd, deze keer? Had ze gezegd: 'Nelly, ik zou zo graag Ika nog eens zien. Ik wil nou Ika.'

O God, moeder was ongeneeslijk ziek. En Nelly schreef: 'Lieve Ika.'

Huilen en hoofdpijn vormden een slechte combinatie, dat wist ze uit ervaring. Maar wat moest ze anders.

Vanaf haar geboorte heeft Ika Boerema klem gezeten in de verstoorde relatie van haar ouders. Op achttienjarige leeftijd kon zij niet anders dan het huis verlaten. Jaren later ontvangt Ika bericht dat haar moeder ongeneeslijk ziek is en gaat ze terug naar haar ouderlijk huis om haar moeder te verzorgen.

De beklemmende sfeer, het mysterie rond haar vader en het gevecht met haar eigen emoties en karakter maken de dagen rond het overlijden van haar moeder tot een ware worsteling. Het ontwerpen van een wintertuin blijkt op merkwaardige wijze mee te werken aan de terugkeer in het leven en het inzicht in zichzelf.

ISBN 9789023959243 NUR 301

uitgeverijmozaiek.nl
jokeverweerd.nl